

13. 10. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Problematika profesionálních smluv sportovců v České republice

Sport lze bezpochyby považovat za autonomní odvětví práva. Základní východisko je obsaženo v Listině základních práv a svobod – konkrétně v čl. 20, který v odstavcích 1 a 3 stanoví, že stát (podobně jako v případě církví) nesmí svými orgány zasahovat do vnitřního uspořádání spolků. Toto ustanovení je však spolu se zákonem č. [115/2001](#) Sb., o podpoře sportu v podstatě kompletním „výčtem“ právní úpravy sportu v České republice, byť samozřejmě z hlediska formálních pramenů práva do tohoto systému lze řadit i normy obecné povahy, které lze aplikovat i na oblast sportu.

Evropská úprava

Českou právní úpravu doplňuje čl. 165 SFEU (Smlouvy o fungování Evropské unie), který vstoupil v platnost spolu se zbylou částí smlouvy r. 2009 a vedle čl. 6 institucionalizoval stejné smlouvy sport i na půdě Evropské unie. Uvedené ustanovení dává EU pravomoc podporovat, koordinovat a doplňovat politická opatření v oblasti sportu přijatá členskými státy.

První „komplexní iniciativu“ EU pro oblast sportu představovala „Bílá kniha o sportu“ [1], kterou vydala Evropská komise v roce 2007. V tomto dokumentu byla navržena řada opatření, mimo jiné v souvislosti s úlohou sportu ve společnosti, hospodářským rozměrem sportu a s organizací sportu. Pro profesionální sport ale již před tímto dokumentem existovalo několik zásadních rozhodnutí Soudního dvora, která dávala určitá vodítka. Notoricky známým a dá se říci i stěžejním případem v této oblasti, jenž řešil Evropský soudní dvůr, je „případ Bosman“, kdy hráči - zaměstnanci belgického fotbalového klubu - skončila profesionální smlouva a chtěl odejít do Francie. Přestože v rámci Evropy již existoval volný pohyb pracovních sil a hráč teoreticky měl odejít zdarma, klub se s tímto nechtěl smířit. V roce 1995 bylo rozhodnuto, že hráč může po skončení smlouvy odejít z klubu i bez finanční náhrady a UEFA byla tak na základě tohoto rozhodnutí nucena změnit přestupní pravidla. Soudní dvůr Evropské unie na problematiku sportovců tedy nahlíží obecně jako na problematiku pracovníků a jejich volného pohybu v rámci Evropské unie, přičemž je opakovaně zdůrazňováno, že pojem pracovníka v evropském právu nemůže být vykládán podle právních řádů členských států, a tedy v žádném případě ztotožňován s pojmem zaměstnanec.

Úprava v ČR

Jak již bylo nastíněno v úvodu, v České republice na status profesionálního sportovce nepamatuje žádný speciální zákon a dokonce ani zákoník práce. Z logiky věci lze tak volit mezi více alternativami smluvních úprav, kdy konkrétní volba je ponechána pouze na smluvních stranách. Smlouvy se tak

typicky v určitých bodech podobají klasickému pracovnímu poměru (kdy sportovec „pracuje“ pouze pro jediného zaměstnavatele, dostává od něj pracovní pomůcky, stravuje se u něj apod.), ale současně je zřejmé, že jednoznačné podřazení do režimu zákoníku práce v jeho stávající podobě možné zkrátka není.

Je velice obtížné si představit, aby specifická činnost profesionálního sportovce odpovídala institutům zákoníku práce, tedy že by profesionální sportovec mohl například ukončit vztah ke svému klubu jednostrannou výpovědí, měl nárok na nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami, přestávky v práci na jídlo a oddech či dny pracovního klidu. Značně specifický oproti koncepci zákoníku práce je rovněž způsob odměňování profesionálních sportovců, založený na podstatně odlišných východiscích, než je pracovněprávní úprava. Jestliže je pro pracovní právo typické odměňování podle tarifů, odpracovaných hodin či splnění určitých úkolů, je koncepce smlouvy mezi sportovcem a „jeho“ klubem postavena zejména na motivační složce odměny (např. bonusy za dosažený počet bodů), doplněný velmi tvrdým systémem pokut za porušení povinností sportovce.

Sportovní kluby tedy v řadě případů uzavírají s profesionálními sportovci smlouvy, které nejsou smlouvami pracovními a neřídí se zákoníkem práce, a to formou samostatné výdělečné činnosti, když povaha činnosti pro sportovní klub takové zakotvení nevylučuje. Reálně věc probíhá tak, že si profesionální sportovec obstará živnostenské oprávnění a uzavře se svým oddílem či klubem odpovídající obchodní smlouvu, popř. učiní totéž i bez živnostenského oprávnění. „V řeči čísel to znamená zhruba následující: Zaměstnanec v pracovním poměru s hrubou mzdou 20.000,- Kč versus osoba samostatně výdělečně činná, které je za tutéž práci přislíbena rovněž 20.000,- Kč. Zatímco zaměstnanec ze své hrubé mzdy 20.000,- Kč obdrží necelých 16.000,- Kč a zaměstnavatele jeho práce přijde skoro na 27.000,- Kč, OSVČ stojí toho, kdo si její služby objednal, pouze oněch 20.000,- Kč. OSVČ si pro daňové účely následně může tento příjem snížit ještě o výdaje vynaložené na jejich dosažení.“[2]

Takovýto způsob zaměstnávání byl v České Republice již od roku 1994 výslovně zakázán, konkrétně zákonem č. [1/1991](#) Sb., zákonem o zaměstnanosti v ustanovení § 13. Zákoníkem práce (resp. zákonem č. [264/2006](#) Sb. kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákoníku) však bylo uvedené ustanovení zrušeno a tento způsob zaměstnávání (označovaný podle podnikatele Miroslava Švarce jako tzv. „švarcsystém“) se stal přípustným, nicméně stále byl považován za jeden z významných způsobů daňových úniků. Novelou zákoníku práce účinnou od 1. 1. 2012 byl ustanovením § 3 opět výslovně zakázán – ani to však nezabránilo jeho užívání v zastřené podobě či obcházení uvedeného ustanovení.

Podobně jako v dalších oblastech, kde se švarcsystém diskutuje, zásadním se stává § 6 zákona o daních z příjmů, dle kterého se do příjmů ze závislé činnosti zahrnují i "příjmy z obdobných poměrů, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce" - a to **bez ohledu, jaký typ smlouvy je mezi oběma subjekty uzavřen**. Proto i nadále mají některé finanční orgány tendenci smluvní vztahy mezi sportovci a jejich kluby překvalifikovat na příjmy ze závislé činnosti.

Nejvyšší správní soud však už ve svém rozhodnutí z roku 2011 (více níže) potvrdil, že činnost sportovce pod příjmy ze závislé činnosti není automaticky podřaditelná a tedy **nejsou vyloučeny ani obchodněprávní vztahy**.

Judikatura

Pojem „závislá činnost“ vymezil Nejvyšší správní soud v rozsudku 2 Afs 62/2004-70 z 24. 2. 2005 tak, že „Vymezení pojmu „závislá činnost“ (...) nemůže být redukováno toliko na činnost vykonávanou

podle příslušných pokynů, nýbrž se musí jednat o činnost skutečně závislou na osobě plátce.“

Klíčovým v této problematice se pak jeví rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 2 Afs 16/2011, ve věci profesionálního hokejisty proti žalovanému Finančnímu ředitelství v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu. Šlo tedy o daňový spor, v němž stěžovatel jako profesionální hokejista uplatnil ve zdaňovacím období cestovní náhrady, a to na cesty z místa výkonu nezávislého povolání na zimní stadion na tréninky a mistrovské zápasy. Finanční úřad však tyto cestovní náhrady neuznal, a vyměřil proto poplatníkovi dodatečnou daň z příjmů fyzických osob a současně mu stanovil povinnost zaplatit penále.

Hokejista uspěl se svou stížností na tento postup až u Nejvyššího správního soudu, který na základě jeho kasační stížnosti zrušil rozsudek krajského soudu a věc vrátil k dalšímu řízení. Finanční orgány dovodily, že pravidelným pracovištěm stěžovatele byl zimní stadion, když přihlédly i k hráčské smlouvě, která byla koncipována jako inominátní kontrakt. V tom se klub zavázal nést náklady spojené s přípravou hráče a s jeho účastí na utkáních a ostatních činnostech, taktéž tedy náklady na dopravu a ubytování.

Nejvyšší správní soud v předmětném rozsudku sdělil, že: *„Činnost profesionálního sportovce není jednoduše podřaditelná pod pojem „závislá práce“ ve smyslu § 2 odst. 3. Zákoníku práce z roku 2006. Není proto protiprávní uzavírání i jiných než pracovních smluv mezi sportovci a jejich kluby. Z hlediska daňového může sportovec působit též jako osoba samostatně výdělečně činná.“*

Ačkoliv definice závislé práce dle zákoníku práce doznala od předmětného rozsudku NSS změnu, principy a východiska předmětného rozsudku jsou pořád aktuální. Zvyšování zaměstnanosti nástroji působení státu, a to i daňovými, tedy ve svých důsledcích **nemůže vést k tomu, aby byly uzavírány pracovní právní vztahy i tehdy, jestliže na jejich uzavření není dán oboustranný zájem**. Vždy je nutné respektovat svobodně pojmenovanou vůli obou stran, a to bez ohledu na to, zda se strany přiklonily k takové dohodě i z toho důvodu, že se z ní neodvádí pojistné na sociální a zdravotní pojištění (viz rozhodnutí 6 Ads 48/2009-87 z 16. 11. 2010). Nejvyšší správní soud tak podtrhl, že se jednoznačně přiklání k posuzování **subjektivní vůle stran** jako hlavního kritéria při posuzování uzavíraných smluv.

Činnost hráče sportovního klubu či obecně profesionálního sportovce tedy a priori **nenaplňuje definici závislé práce podle zákoníku práce**, což to platí i po 1. 1. 2012, ačkoliv k tomuto datu byla definice závislé práce v zákoníku práce změněna.

Nejvyšší správní soud řešil i situaci, kdy docházelo k poskytování samostatné výdělečné činnosti bez platného živnostenského oprávnění. V tomto případě se přiklonil k názoru, že se nemůže jednat o příjem z podnikání a samostatné výdělečné činnosti, ale že se jedná o příjem ze závislé činnosti, resp. z pracovního či podobného vztahu.

Závěr

Pracovní právo (potažmo zákoník práce jako jeho písemné vyjádření) slouží k ochraně postavení zaměstnance, nikoliv vnučení statusu zaměstnance osobám, pro které je to nevýhodné. Pokud je pracovní právní vztah pro profesionálního sportovce nevýhodný a profesionální sportovec i sportovní klub mají vůli uzavřít jinou než pracovní smlouvu k úpravě svých vzájemných poměrů při výkonu sportovní činnosti pro sportovní klub, **nelze jim v tom bránit**. V této situaci ale stát jen těžko může být „zaskočen“ tím, že subjekty takových možností náležitě využívají.

Tento systém však s sebou nese i zásadní negativa, a to zejména pro sportovce - je tedy

pochopitelné, proč kluby na změnu nikterak netlačí. Typickým příkladem je profesionální fotbal, kdy česká a slovenská fotbalová liga patří mezi poslední evropské soutěže, v nichž profesionální fotbal hrávají osoby samostatně výdělečně činné. UEFA se přitom snažila mít ve všech svých členských zemích výhradně fotbalisty - zaměstnance již od roku 2015. Přestože tato lhůta uplynula, v České republice je vše při starém. Je tedy zřejmé, že české kluby na tuto snahu opět nijak nereflektovaly.

Uvedená oblast práva by si zjevně zasloužila přijetí **zákona o sportu**. V západní Evropě se při zaměstnávání sportovců běžně vychází ze zákoníku práce, to je však z výše uvedených důvodů u nás nemožné. Proto by bylo vhodné odlišné legislativní řešení - speciální zákon, vztahující se přímo k profesionálnímu sportu, a to včetně náležitostí smluv. Na Slovensku jsou významně dál, když už v roce 2008 přijali zákon o sportu. V České republice přitom stále hovoříme jen o zákonu č. [115/2001](#) Sb., o podpoře sportu, který má 8 paragrafů.

Mgr. Miroslav Bulva,
advokátní koncipient

[Advokátní kancelář Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s.r.o.](#)

Sokolovská 5/49
186 00 Praha 8

Tel.: +420 225 000 400
Fax: +420 225 000 444
e-mail: recepcepha@hjf.cz

[1] Bílá kniha o sportu [online]. Evropská komise - Sport, 2009 [cit. 2010-04-19]. Dostupné na [>>> zde](http://www.kdispozici).

[2] NÝVLTOVÁ, R., MARINIČ, P. Finanční řízení podniku. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2010.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na](#)

[sportovní právo](#)

- [DEAL MONITOR](#)